

GÂY MÊ HỒI SỨC PT LỒNG NGỰC

PGS.TS Nguyễn Thị Thanh
TĐHYK Phạm Ngọc Thạch
ĐHYD TP.HCM

MỤC TIÊU

- Chuẩn bị trước mổ : khám tiền mê
- Xử trí lúc mổ
- Chăm sóc sau mổ

Đối tượng

- Phẫu thuật phổi – trung thất
- PT ngoài phổi ở BN có bệnh phổi

PHẪU THUẬT PHỔI - TRUNG THẤT

- PT cắt phổi, thùy phổi
- PT nội soi lồng ngực
- Dò phế quản-màng phổi
- Kén phổi
- Abscess phổi , dẫn phế quản
- Stent khí quản- phế quản, PT khí quản
- Ghép phổi
- PT giảm thể tích phổi (cắt bỏ vùng khí phế thũng)
- Nội soi trung thất
- PT u trung thất thất trước

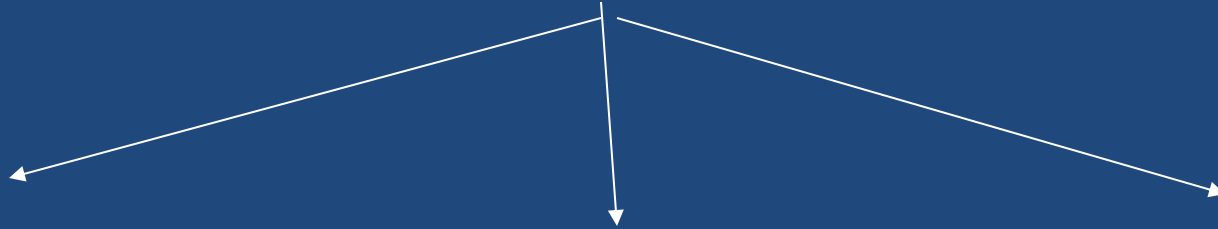
ĐÁNH GIÁ TRƯỚC MỔ

- **Đánh giá chung**
  - **Đánh giá nguy cơ :**
    - Ung thư phổi : cắt u phổi được (**resectable**) – **chịu được cuộc mổ (operable)**
    - Khám tiền mê : bệnh sử, thuốc, đường thở trên
    - “Bảo tồn” chức năng phổi sau mổ
      - BC sau mổ : xếp phổi, suy hô hấp
- **Phân loại nguy cơ**

PHÂN LOẠI NGUY CƠ

- Chức năng hô hấp
- Bệnh nội khoa kèm theo
- Điều trị COPD trước mổ
- Đánh giá BN ung thư phổi
- Giảm đau sau mổ
- Đánh giá khả năng cô lập phổi khó và thiếu oxy khi thông khí một phổi

Khảo sát chức năng hô hấp trước PT lồng ngực

Cơ năng hô
hấp

FEV 1
(ppo>40%)

MVV,
RV/TLC,FVC

Dự trữ tim-
phổi

VO max
(>15ml/kg/min)

Leo thang > 2tầng
Đi bộ 6 phút SpO₂
gắng sức <4%

Chức năng
nhu mô phổi

DLCO
(ppo>40%)

PaO₂ > 60 mmHg
PaCO₂ <45mmHg

VÒNG LƯU LƯỢNG-THỂ TÍCH

Chèn ép
đường thở
→ Bảo vệ
đường thở
lúc khởi mê

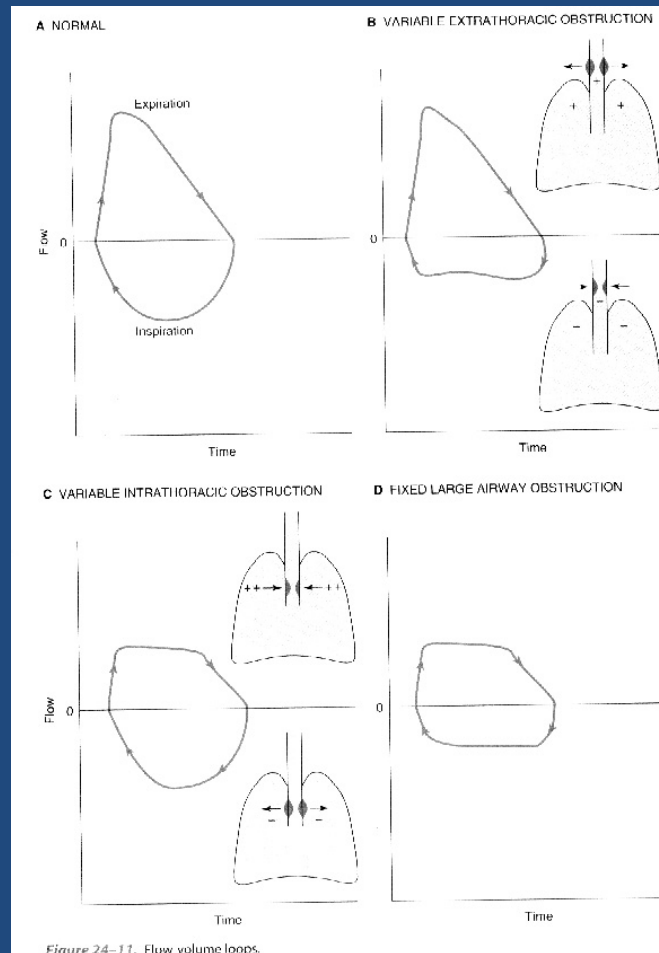
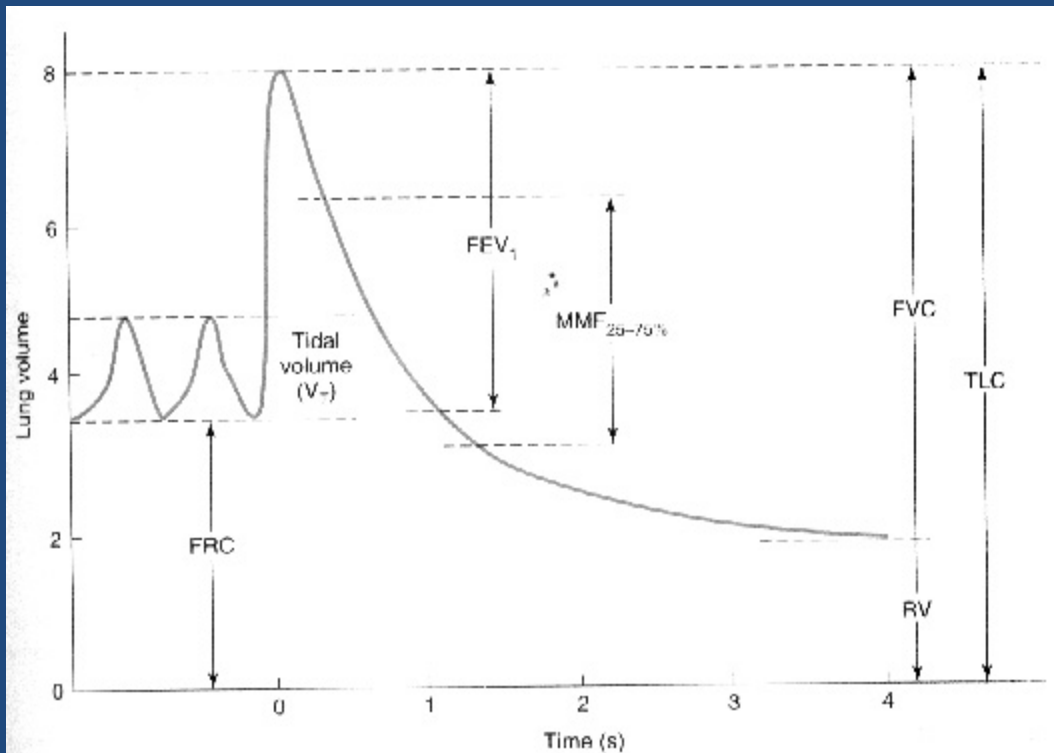

Figure 24-11. Flow volume loops.

ppoFEV 1

Figure 22-10. The normal forced exhalation curve. FEV_{1} also called the maximum midexpiratory flow rate ($MMF_{25-75\%}$). FRC = functional residual capacity; FEV_1 = forced expiratory volume in 1 second; FVC = forced vital capacity; RV = residual volume; TLC = total lung capacity.

ppoFEV 1 %

> 40%

30-40%

< 30%

Rút NKQ
trong PM nếu

BN tỉnh,
ấm, không
đau

Rút NKQ
tùy theo

NP gắng sức
DLCO
V/Q scan
Bệnh kèm

Cai máy thở

Rút NKQ
nếu :+ giảm
đau tê ngoài
màng cứng
ngực

BỆNH NỘI KHOA KÈM THEO

- Tuổi > 80
  - BC phổi : 40%
  - BC tim : loạn nhịp tim +++ : 40%
  - Tử vong sau cắt phổi : > 20%
- Bệnh tim
  - Thiếu máu cơ tim
    - Nhồi máu cơ tim : chờ 4-6 tuần
  - Loạn nhịp tim : Rung nhĩ +++++

BỆNH NỘI KHOA KÈM THEO (2)

- **Suy thận** : YT nguy cơ
  - Tiền căn suy thận
  - Điều trị thuốc lợi tiểu
  - Cắt toàn bộ phổi
  - Phải truyền máu
- **COPD** : phân độ theo $FEV_1\%$
  - Độ I : $> 50\%$
  - Độ II : $35-50\%$
  - Độ III : $< 35\%$

COPD

- **Kích thích hô hấp**: Khí máu động mạch : PaCO₂
- Thiếu oxy ban đêm
- **Suy tim phải** :siêu âm tim khi ppoFEV₁ % < 40%
  - Tâm phế mãn 40 % khi FEV₁% < 1 L
  - Tâm phế mãn 70% khi FEV₁% < 0,6 L
- Oxy tại nhà : PaO₂ nghỉ < 55 mmHg hay < 44 mmHg khi gắng sức

Điều trị trước mổ COPD

- Xẹp phổi
- Co thắt phế quản
- Nhiễm trùng phế quản-phổi
- Phù phổi
- **Ngừng hút thuốc**

UNG THƯ PHỔI

- **Choán chỗ** :
  - viêm phổi tắc nghẽn
  - ép TM chủ trên
  - vẹo khí-phế quản
  - Liệt TK thanh quản, TK hoành
- **Chuyển hóa** : ↑ Ca, ↑ Na, Hc Cushing
- **Di căn** : não, xương, gan, tuyến thượng thận
- **Thuốc** : độc tính phổi, tim, thận

KHÁM TIỀN MÊ

- Giảm đau sau mổ : tê ngoài màng cứng ngực +++
  - Chống chỉ định : RL đông máu, NT
  - heparine (thời điểm chích : 2-4 giờ trước hay 1 giờ)
  - Heparine phân tử thấp : 12-24 giờ trước
- Thuốc tiền mê : midazolam TM, glycopyrrolate
- Xem kết quả XN, phim phổi, CT scan ngực

KHÁM TIỀN MÊ (2)

- Đánh giá đặt ống nội phế quản khó
  - Phim X quang ngực
  - CT scan ngực
- Tiên lượng thiếu O₂ khi thông khí 1 phổi :
  - TL cao V hay Q ở phổi được mổ trên V/Q scan
  - PaO₂ thấp khi thông khí 2 phổi, nằm nghiêng
  - Mổ phổi phải
  - Thể tích phổi trước mổ tốt

Khám tiền mê ban đầu PT cắt phổi

- Chung : NP gắng sức, ppoFEV₁%, giảm đau sau mổ, ngừng thuốc lá
- ppoFEV₁% < 40% : DLCO, V/Q scan, VO₂ max
- Ung thư : choán chỗ, chuyển hoá, di căn, thuốc
- COPD : KMĐM, vật lý trị liệu, thuốc dẫn PQ
- NC suy thận : creatinine, BUN

Khám tiền mê lần cuối PT cắt phổi

- Xem kết quả lần khám trước, X quang phổi, CTscan
- Đánh giá khả năng cô lập phổi khó
- Đánh giá khả năng thiếu O₂ khi thông khí 1 phổi

Thay đổi sinh lý do nằm nghiêng

Nằm nghiêng, gây mê, dẫn cơ, mở lồng ngực

- Thông khí khác biệt giữa 2 phổi
  - Thông khí phổi dưới giảm 15%
  - Độ đàn hồi phổi tăng khi mở lồng ngực phía trên
  - Tưới máu phổi trên giảm 10%
- Tăng shunt 10-15%

KIỂM BÁO LÚC MỔ

- Căn bản
- Máy đo SpO₂
- Khí máu động mạch
- Thán đồ P_{ET}CO₂
- Huyết áp ĐM xâm lấn
- CVP
- Ống soi phế quản mềm
- Đo lưu lượng phổi (Spirometry) liên tục
- Catheter ĐM phổi +++

BIẾN CHỨNG TRONG MỔ

- Thiếu oxy máu
- Tụt huyết áp nặng đột ngột
- Thay đổi áp lực và thể tích thông khí đột ngột
- Loạn nhịp tim
- Chảy máu nhiều
- Hạ thân nhiệt

PHƯƠNG PHÁP VÔ CẢM

- Gây mê toàn diện
- Gây mê toàn diện + tê ngoài màng cứng ngực

Chú ý

- Dịch truyền : đúng mức, không dư nước
- Không dùng N₂O
- Giữ thân nhiệt bình thường
- Ngừa co thắt phế quản
- Bệnh mạch vành : cân bằng cung/cầu O₂ cơ tim

Ưu điểm của thông khí 1 phổi

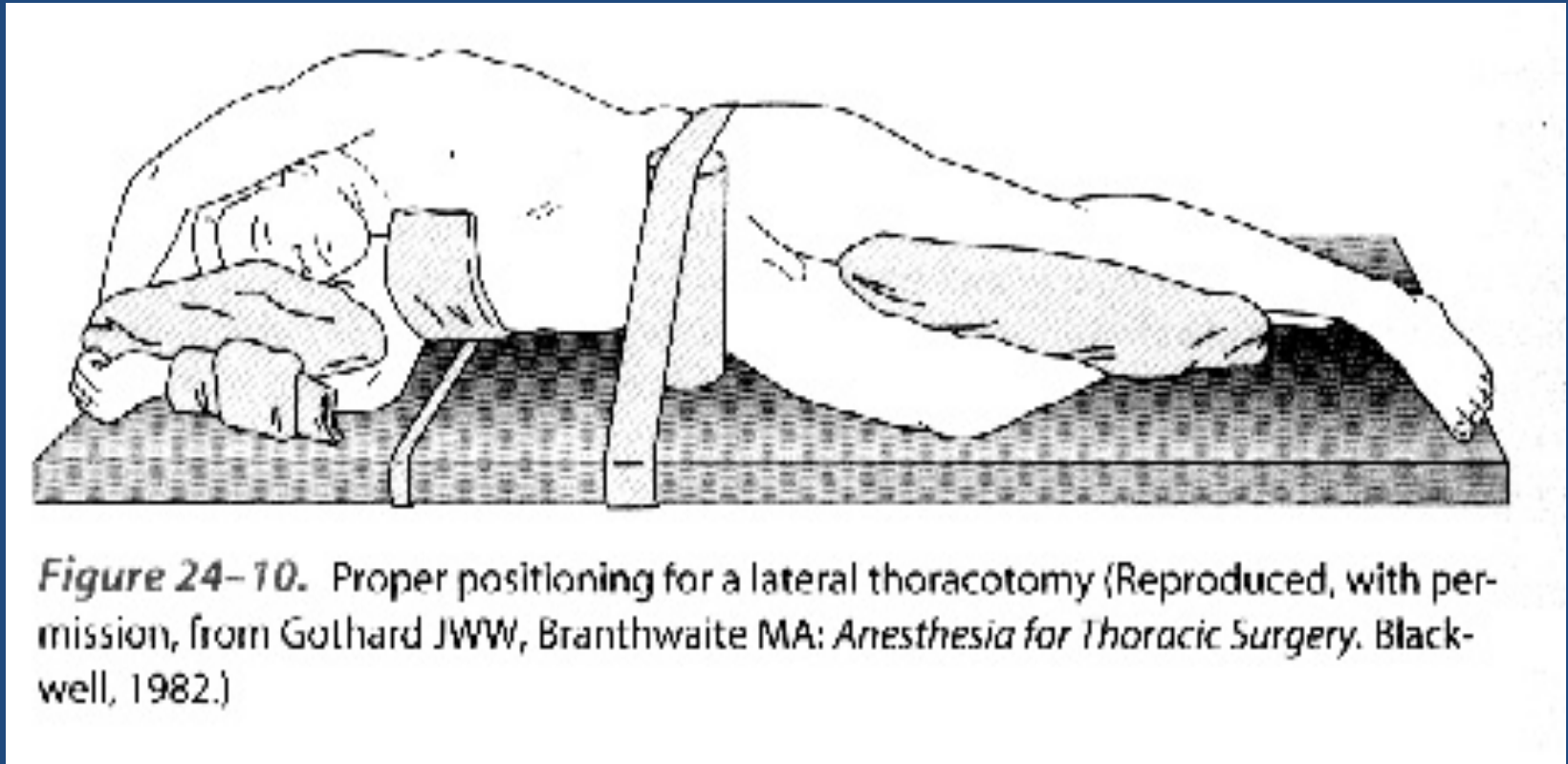
- Bảo vệ phổi lệ thuộc khởi máu, dịch tiết
- Cho phép thông khí độc lập từng phổi
- Cải thiện phẫu trường và giảm chấn thương phổi

Bất lợi của thông khí 1 phổi

- Tạo shunt ở phổi lệ thuộc và gây thiếu O₂ máu
- Tổn thương phổi cấp : 2-5%
- Tăng các thách thức về kỹ thuật và thay đổi sinh lý

TỬ THẾ NẰM NGHIÊNG

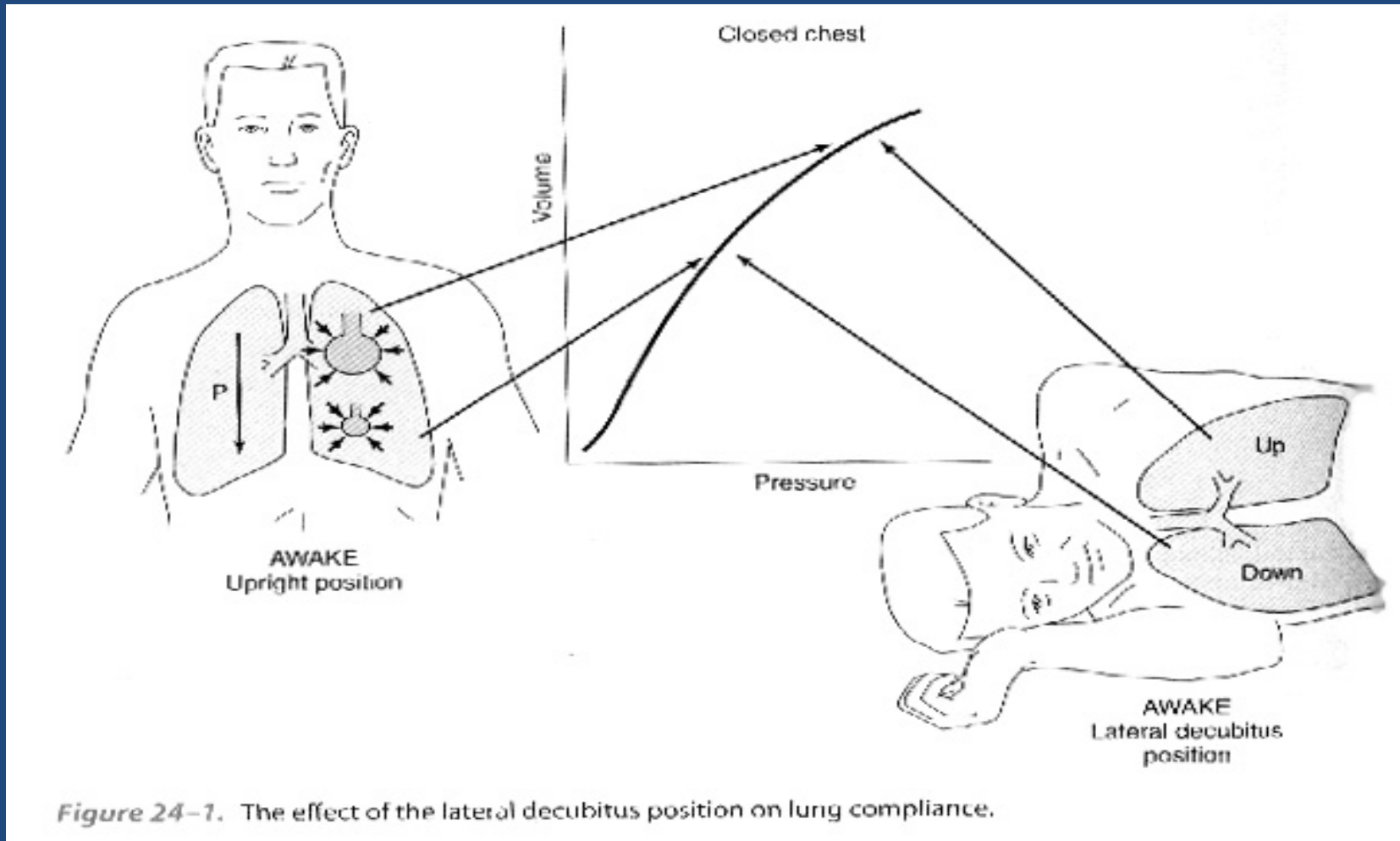

Figure 24-10. Proper positioning for a lateral thoracotomy (Reproduced, with permission, from Golhard JWW, Branthwaite MA: *Anesthesia for Thoracic Surgery*. Blackwell, 1982.)

Biến chứng thần kinh cho ép, kéo căng đám rối cánh tay

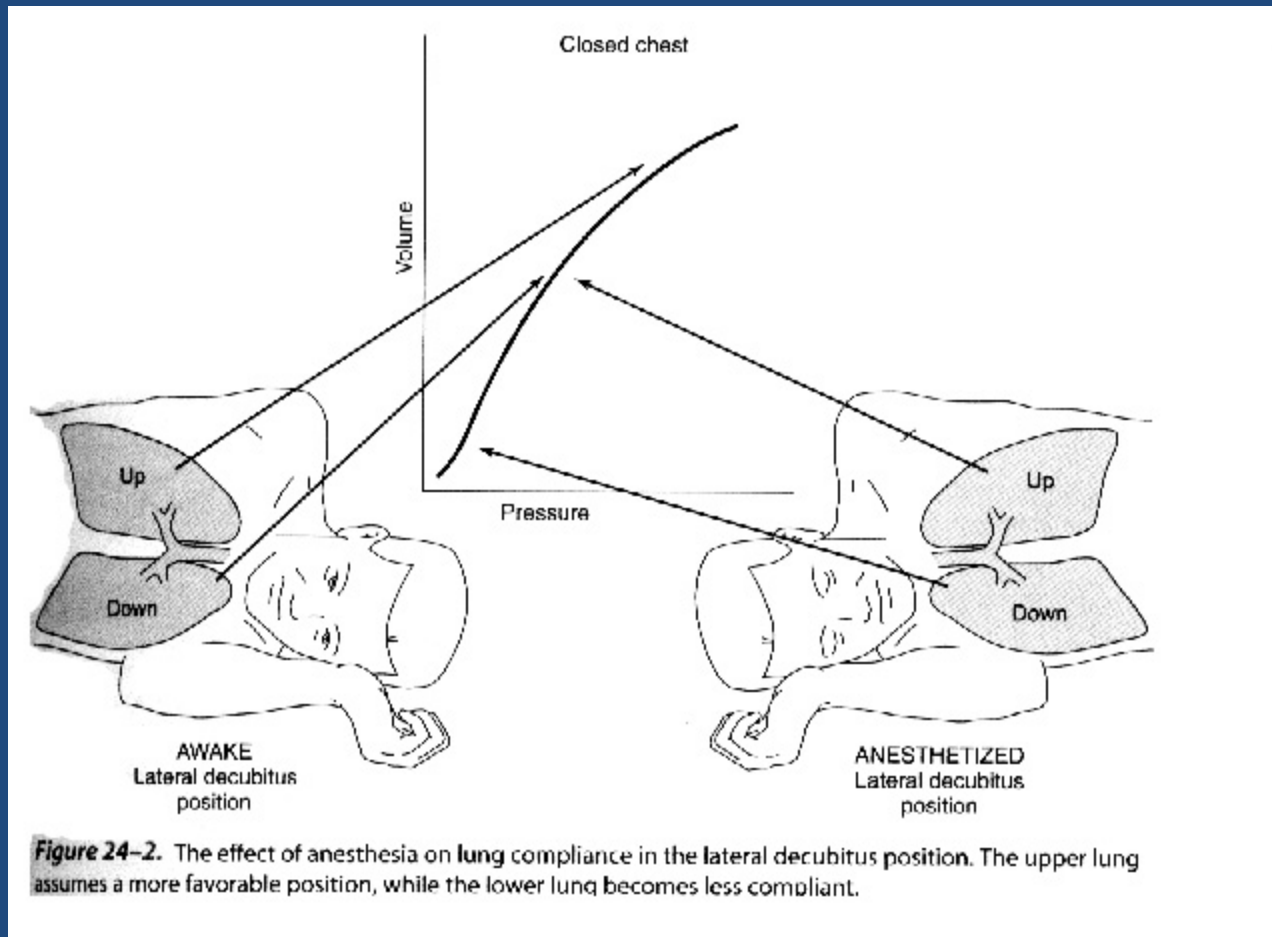
Chèn ép mạch máu

Ảnh hưởng của tư thế nằm nghiêng trên độ đàn phổi

Giảm độ đàn phổi khi nằm nghiêng

Thay đổi độ đàn hồi phổi

Two lung ventilation

One lung ventilation

vs

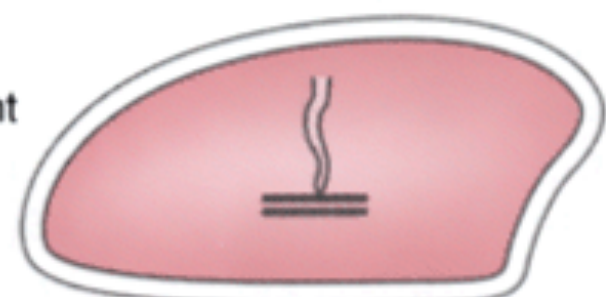
Fractional blood flow

Fractional blood flow

40%

Nondependent lung

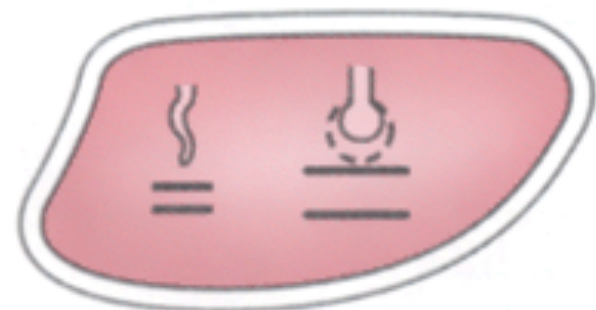

22.5%

$PaO_2 = 400 \text{ mm Hg}$
 $Q_s/Q_t = 10\%$

$PaO_2 = 150 \text{ mm Hg}$
 $Q_s/Q_t = 27.5\%$

60%

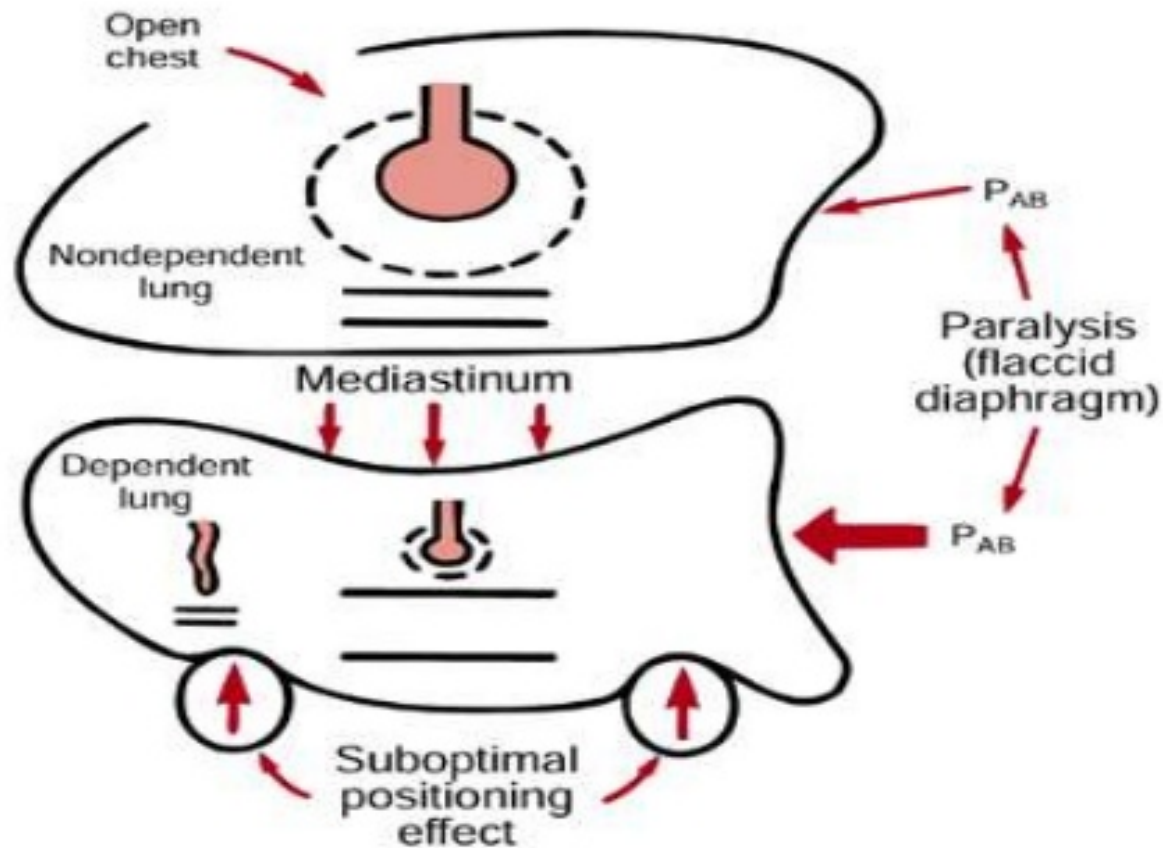

Dependent lung

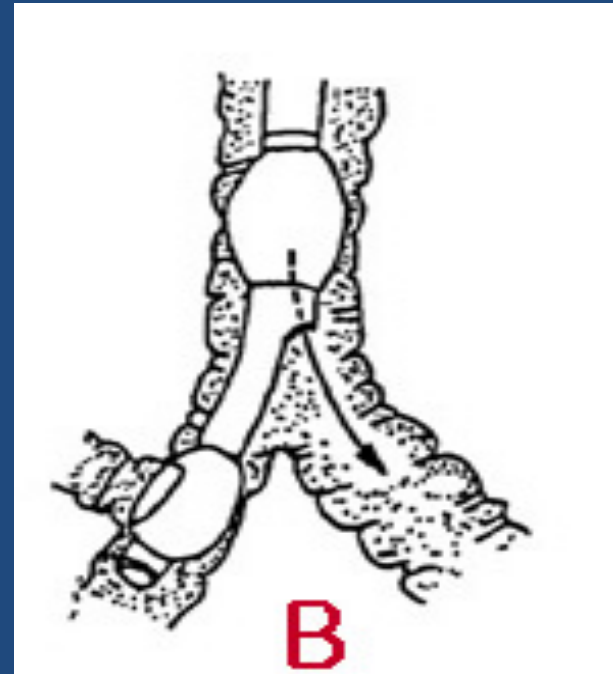
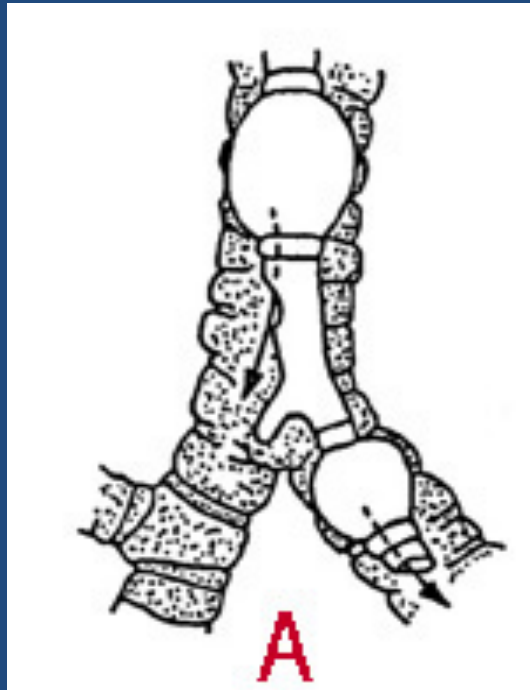

77.5%

Tương quan V/Q ở BN nằm nghiêng với lồng ngực mở

Chỉ định cô lập phổi

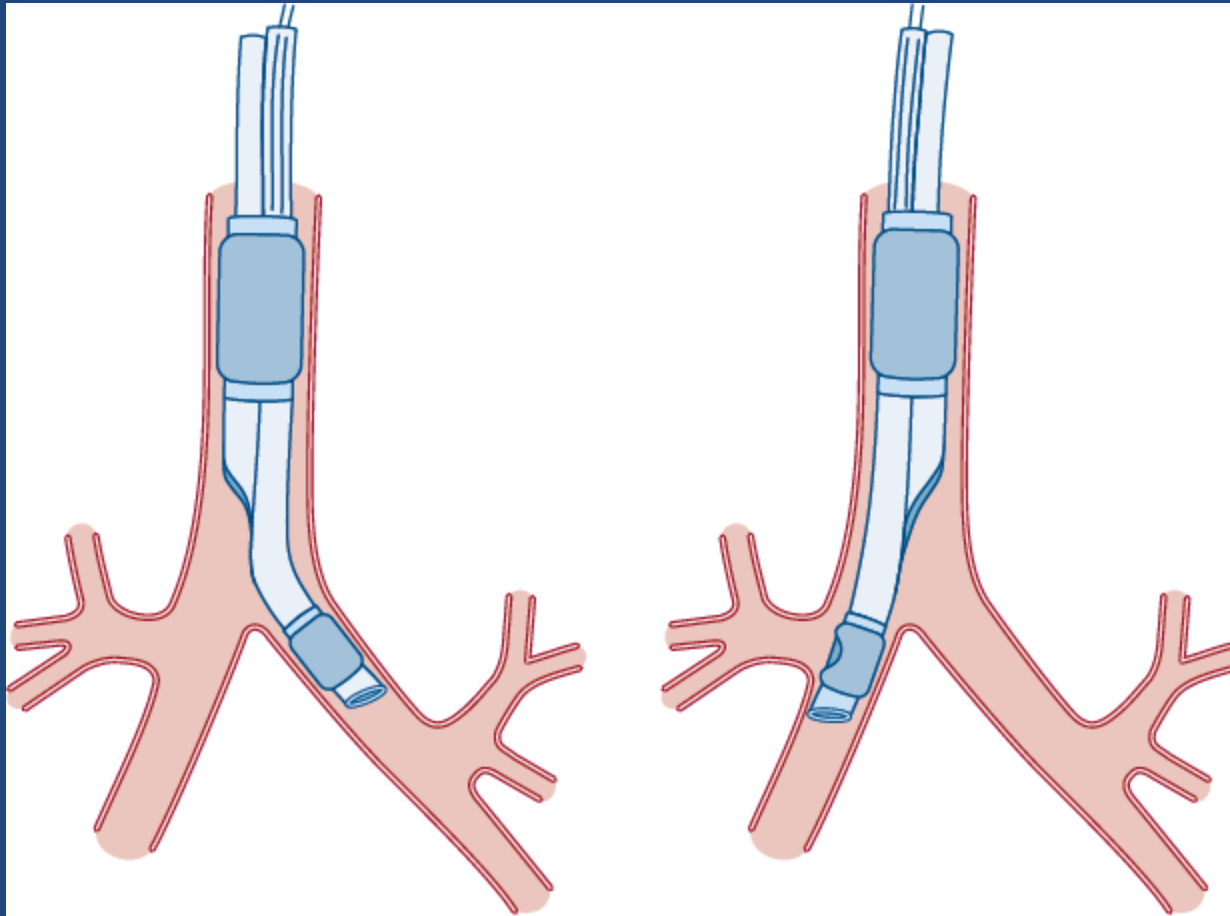

Có đàm mủ, chảy máu ồ ạt, dò phế quản-
màng phổi, kén phổi, tạo phẫu trường tốt

Tránh chấn thương đường hô hấp

- Chọn ống đúng kích thước theo giới, chiều cao
- Bơm túi hơi < 3 ml, tránh N₂O
- Nguyên tắc ABC
  - **A**natomy: cơ thể học khí –phế quản
  - **B**ronchoscope : ống soi mềm
  - **C**hest X ray , CT scan trước khi đặt

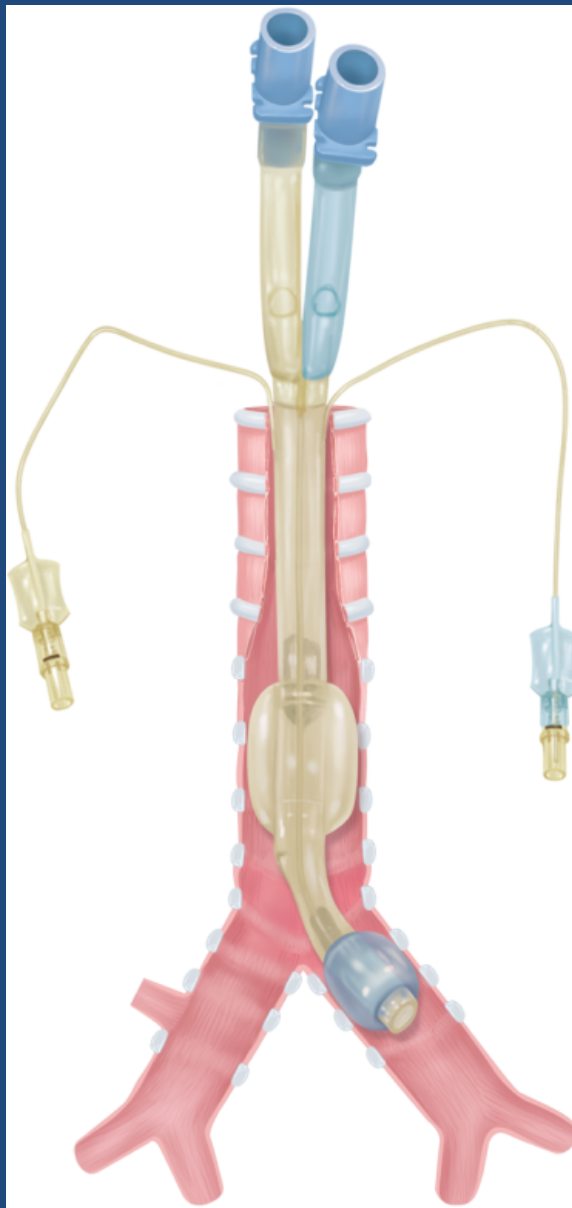
Cô lập phổi

Source: Atchabahian A, Gupta R: *The Anesthesia Guide*
www.accessanesthesiology.com

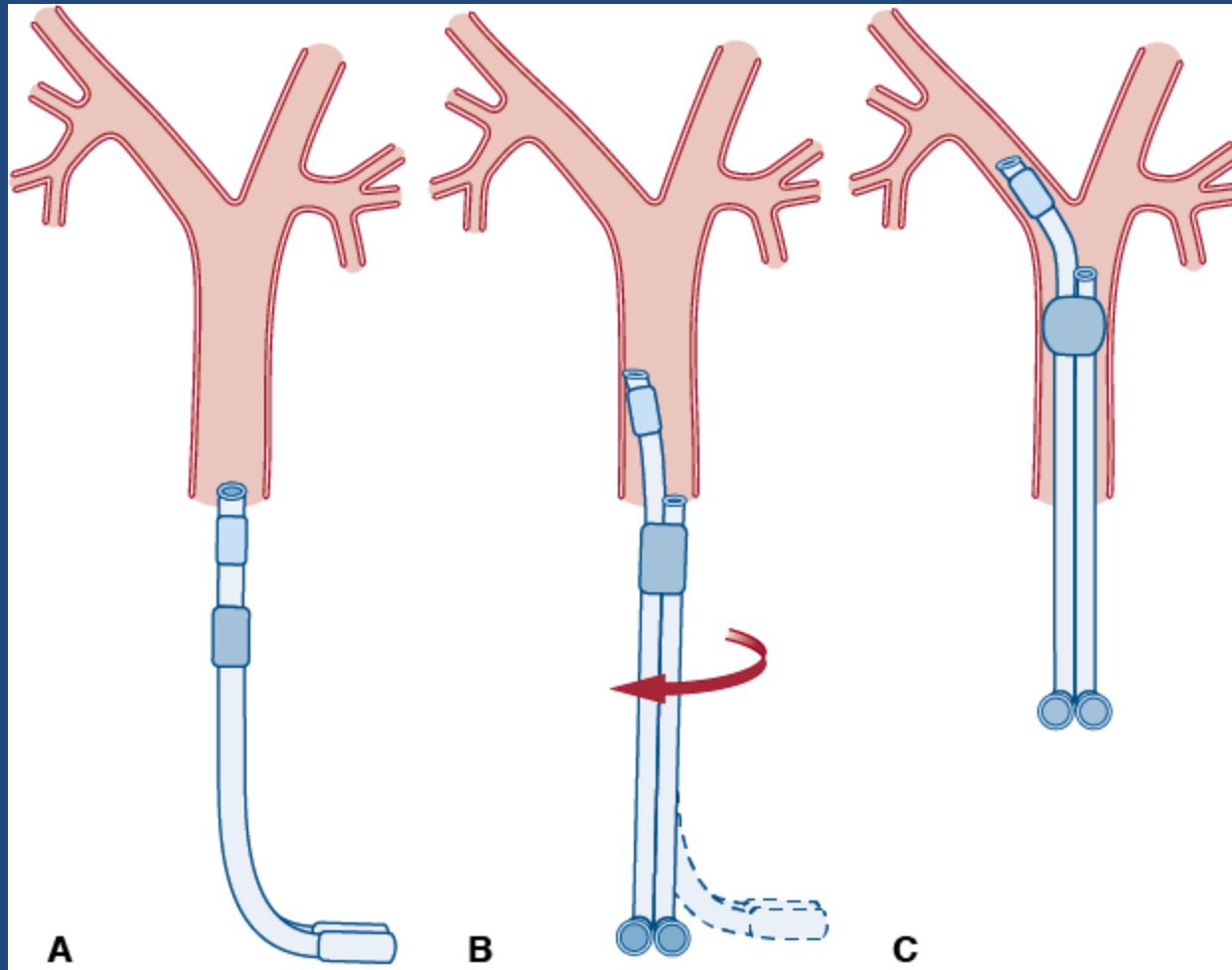
Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. All rights reserved.

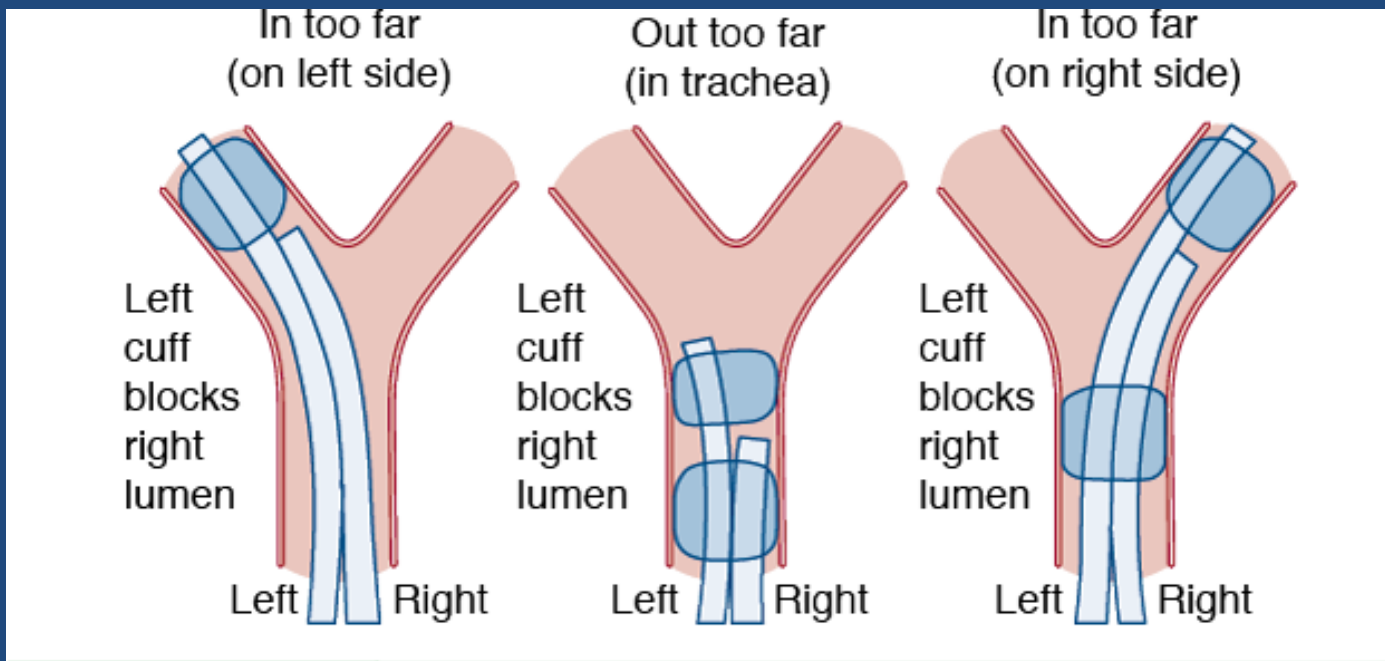

Source: Tobin MJ: *Principles and Practice of Mechanical Ventilation*,
3rd Edition: www.accessanesthesiology.com
Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. All rights reserved.

Cách đặt ống nội phế quản bên trái

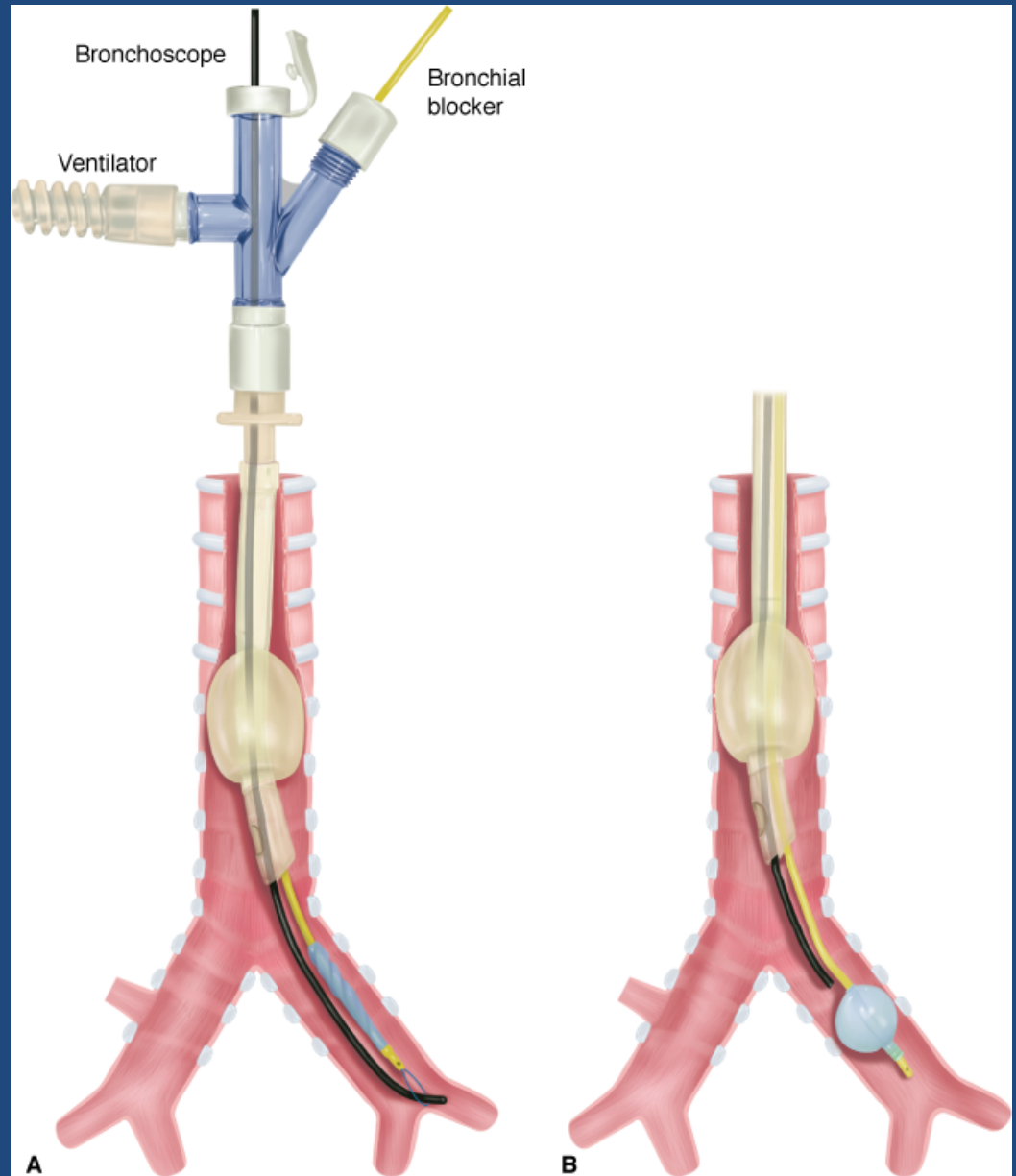

Source: Atchabahian A, Gupta R: *The Anesthesia Guide*
www.accessanesthesiology.com
Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. All rights reserved.

	Ống vào sâu bên T	Ống ở khí quản	Ống vào sâu bên P
Vị trí kẹp	Nghe tiếng thở		
Kẹp nhánh P (không bơm cuff 2 bên)	Trái	Trái & Phải	Phải
Kẹp nhánh trái (bơm cuff 2 bên)	Không hoặc ↓↓	Không hoặc ↓↓	Không hoặc ↓↓
Kẹp nhánh Trái (xả cuff bên trái)	Trái	Trái & Phải	Phải

Cách đặt ống chẹn phế quản với ống nội soi PQ mềm

THÔNG KHÍ MỘT PHỔI

- Thiếu O₂ máu : 10%
- Co mạch phổi khi thiếu O₂ (HPV)
  - Ức chế HPV : thuốc mê hô hấp, thuốc dẫn mạch → giảm PaO₂
- Thông khí một phổi

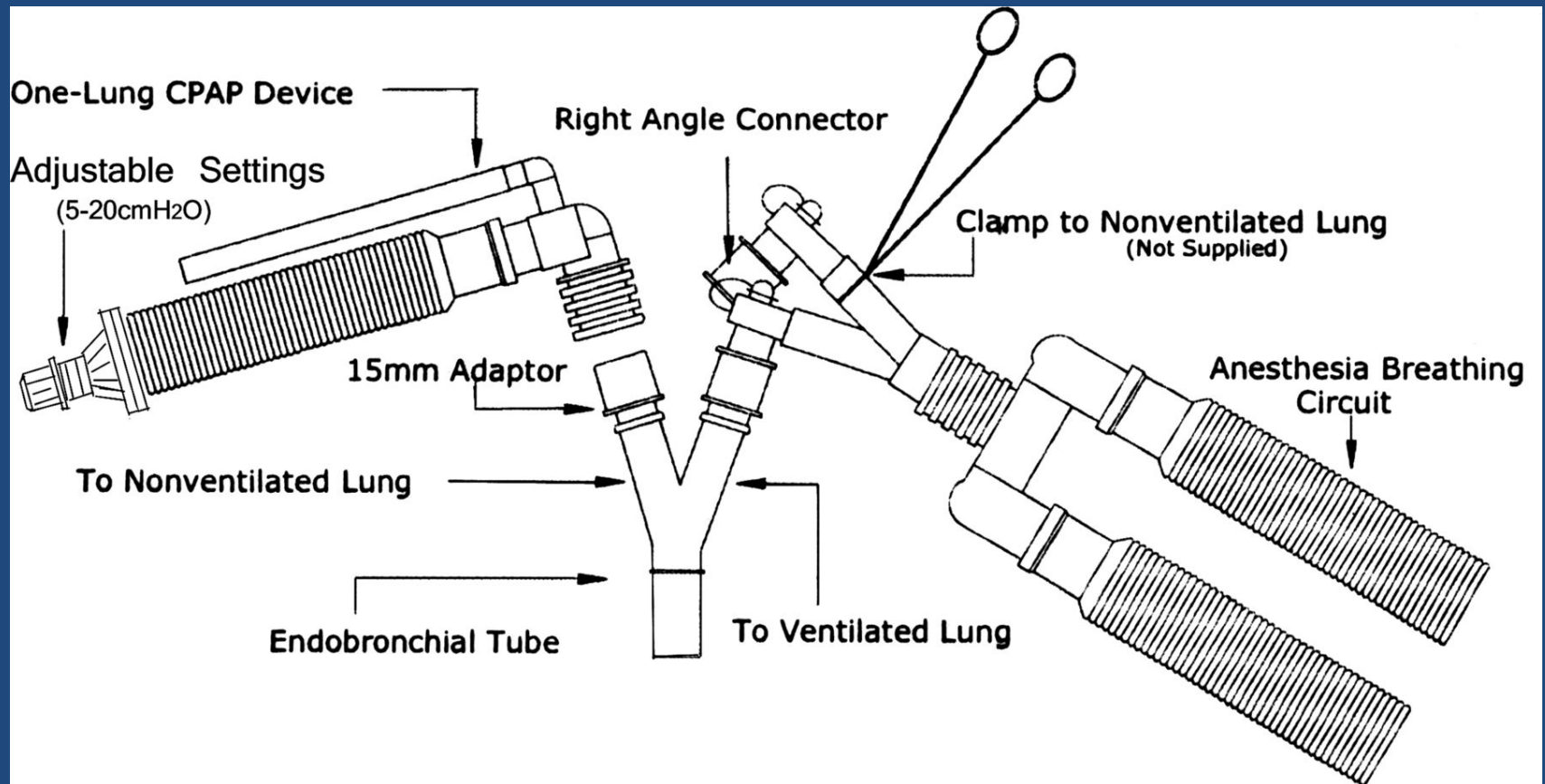
Thông số thở máy khi thông khí 1 phổi

Thông số	Đề nghị	Ngoại lệ
Vt	10 ml/kg	P đỉnh < 35 P bình nguyên < 25
PEEP	0 cm H ₂ O	Chênh Pa-AO ₂ lớn : 5 cm H ₂ O
Tần số thở	12/phút	PaCO ₂ bình thường Chênh Pa-ET CO ₂ ↑
Chế độ thở	Kiểm soát thể tích	COPD vừa/nặng : kiểm soát áp lực (Vt = 10 ml/kg) P = 20-25 cm H ₂ O

Điều trị thiếu O₂ máu khi thông khí 1 phổi

- Tăng FiO₂ 100%
- Thay đổi thể tích thường lưu (Vt): 10 ml/kg
- Giữ bình thán
- Giữ ống đúng vị trí, hút đàm 2 phổi
- CPAP phổi không thông khí
- PEEP phổi đang thông khí
- Bơm nở vùng phổi xẹp ngắt quãng
- Dùng thuốc tăng cung lượng
- Quá nặng: Hạn chế lưu lượng máu phổi xẹp : đè, kẹp ĐM phổi

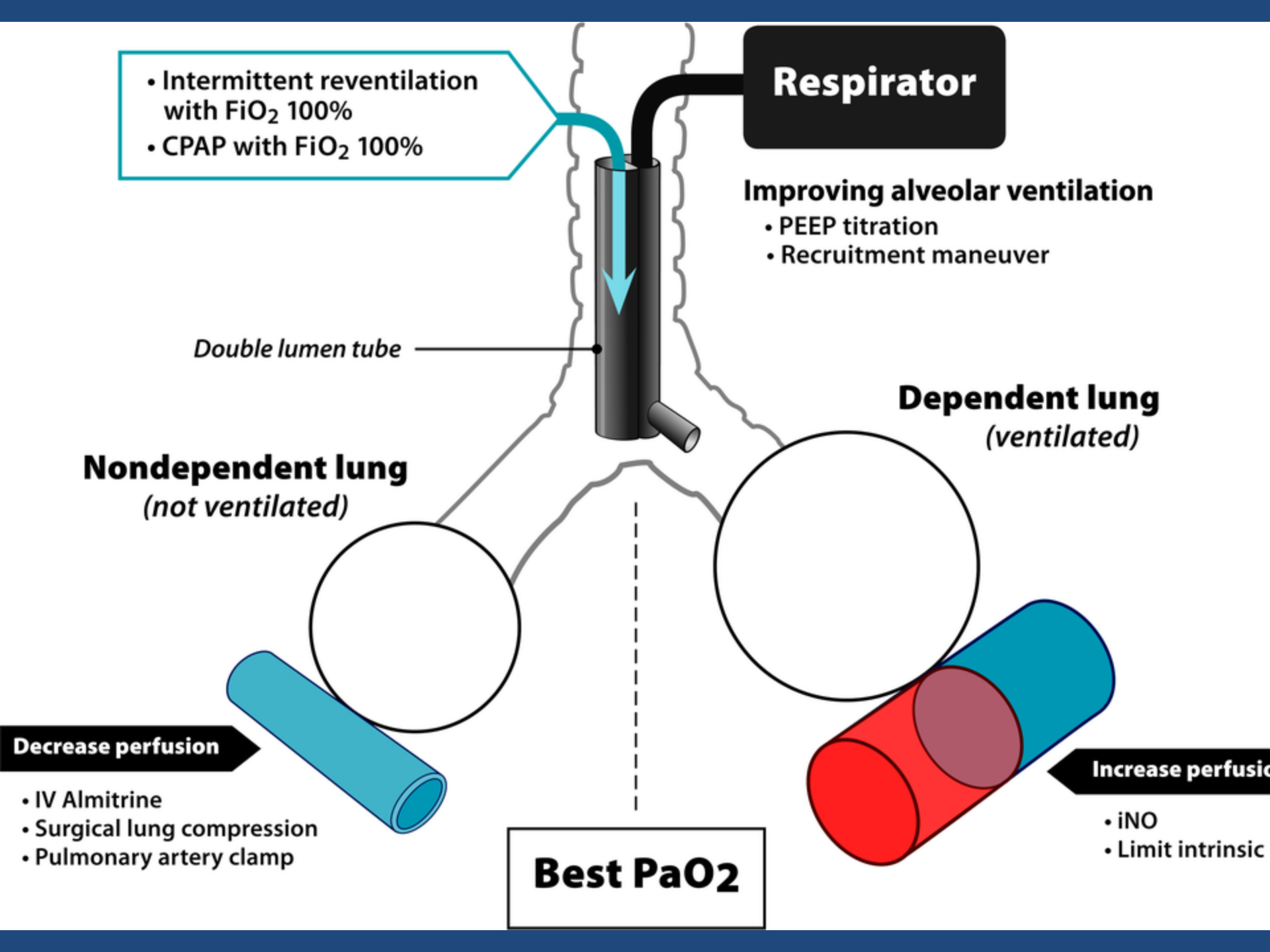
Cách gắn hệ thống CPAP cho phổi không thông khí

Cách gắn hệ thống CPAP cho phổi không thông khí

Hypoxemia during OLV: $SpO_2 < 90\%$

Increase FiO_2 to 100%

Life threatening
($SpO_2 < 90\%$)

and/or occurrence
of arrhythmia
and/or ST changes

Stop surgery

• Resume bipulmonary
ventilation

Non-life threatening ($SpO_2 > 90\%$)

• Continue OLV

Improve oxygenation

Treatable cause

Fiberoptic bronchoscopy

- DLT position
- Secretions/blood

Hemodynamic

- Low blood pressure
- Too deep level of anesthesia
- Blood loss
- Right ventricular dysfunction

Optimize ventilation

Nonventilated lung

- Manual re-expansion (O_2 100%)
- CPAP (O_2 100%)

Ventilated lung

- PEEP
- Recruitment maneuver
- iPEEP evaluation

Optimize perfusion

Decrease shunt

- IV Almitrine
- Surgical lung compression
- Pulmonary artery clamp

Improve ventilated lung perfusion

- Pressure-controlled ventilation
- Inhaled nitric oxide, PGI_2

CHĂM SÓC SAU MỔ

- Rút NKQ sớm :
  - tránh chấn thương phổi do áp lực (bung chỗ nối PQ)
  - Tránh nhiễm trùng phổi
- Dự trữ phổi hạn chế : rút NKQ khi đủ tiêu chuẩn → thay ống NKQ thường cuối cuộc mổ
- Vật lý trị liệu hô hấp

CHĂM SÓC SAU MỔ (2)

- Phát hiện , xử trí biến chứng sau mổ
    - Thiếu O₂ máu
    - Toan hô hấp
- Nguyên nhân : xẹp phổi, phù phổi
- Chảy máu sau mổ : ODL màng phổi
  - Loạn nhịp tim

Chăm sóc sau mổ

- Nằm đầu cao $> 30^\circ$
- Thở oxygen FiO_2 30-50%
- VLTL hô hấp, Incentive spirometry
- Theo dõi huyết động, ECG
- Chụp XQ phổi
- Giảm đau tốt, đa mô thức

Incentive Spirometry

GIẢM ĐAU SAU MỔ

- Hướng dẫn chọn KT giảm đau sau mổ
- Hướng dẫn cách đánh giá đau
- Đơn vị chăm sóc đau : phát hiện và xử trí biến chứng

GIẢM ĐAU SAU MỔ (2)

- Thuốc :
  - Thuốc phiện : morphine, meperidine, fentanyl, sufentanil
  - Thuốc kháng viêm không steroid
  - Paracetamol
  - Nefopam

GIẢM ĐAU SAU MỔ (3)

Gây tê vùng : Thuốc tê ± thuốc phiện

- Tê ngoài màng cứng ngực
  - Đặt catheter và kiểm soát mức tê trước rạch da
- Tê cạnh cột sống : Phẫu thuật viên đặt catheter
- Tê thần kinh liên sườn(T4-T10)
- Tê khoang dưới nhện: morphine

KẾ HOẠCH GIẢM ĐAU

- BN ASA I và II, nằm viện 48 giờ :
  - Tê vùng 1 liều (Tê cạnh cột sống, tê thần kinh liên sườn)
- PT lớn :
  - Tê ngoài màng cứng ngực với catheter
  - Tê cạnh cột sống với catheter
  - + Thuốc
  - Kháng viêm không steroid, paracetamol, nefopam